

REVIEW PAPER

Analyzing the Achievements of Developing Digital Emotional Intelligence at Higher Education System: An Interpretive-Critical Metasynthesis Approach

Khatre Mohammad Jafari¹, Mehdi Mohammadi², Majid Kowsari³, Reza Naseri Jahromi^{4*}, Solmaz Khademi⁵, Ferdows Shadi⁶, Ansieh Ashani Ashari⁷

1. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran.
2. Professor, Department of Educational Management and Planning, Shiraz University, Shiraz, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran.
4. Ph.D of Curriculum Planning, Shiraz University, Shiraz, Iran.
5. Ph.D of Curriculum Planning, Shiraz University, Shiraz, Iran.
6. M. A. of Curriculum Planning, Shiraz University, Shiraz, Iran.
7. M. A. of Executive Management, University of Mazandaran, Sari, Iran.

Correspondence:

Reza Naseri Jahromi
Email: dr_naseri@hotmail.com

Receive Date: 09/Mar/2025

Revise Date: 19/Aug/2025

Accept Date: 25/Aug/2025

Publish Date: 23/ Sep /2025

How to cite:

Mohammad Jafari, K et al. (2025). Analyzing the Achievements of Developing Digital Emotional Intelligence at Higher Education System: An Interpretive-Critical Metasynthesis Approach, Technology and Scholarship in Education. 5 (3), 57-73.

ABSTRACT

The purpose of the present study was to investigate the achievements of digital emotional intelligence in the higher education system with an interpretive-critical metasynthesis approach. This study was conducted with a qualitative metasynthesis approach using the five-stage critical interpretive method of Dixon-Woods et al. The metasynthesis team consisted of six curriculum planning experts and one person who was proficient in the metasynthesis research method, with a critical interpretive approach. The search strategy in this study included searching based on the keywords “digital emotional intelligence”, “digital literacy”, “digital skills” and “digital readiness” in electronic databases, websites, contacting experts, and visiting libraries. Accordingly, initially 38 sources were extracted, which were finally analyzed using a screening pattern and removing irrelevant titles, irrelevant abstracts, and then irrelevant texts; ultimately, 25 relevant research sources were used as the basis for analysis. Thomas and Harden’s theme synthesis method was used to extract and interpret data. The findings indicate that the achievements of digital emotional intelligence in the higher education system can be categorized into two main themes: achievements of digital emotional intelligence for students and achievements of digital emotional intelligence for professors. Data validity was confirmed using three techniques: validity, transferability, and data alignment, and data trust with careful guidance of the data collection process and researcher alignment. Finally, it can be said that digital emotional intelligence, as a set of social, emotional, and cognitive skills, is a key factor in improving educational performance and student adaptability in the digital space. Developing self-regulation, critical thinking, and digital space management skills for professors and students is suggested as operational solutions.

KEY WORDS

Emotional Intelligence, Digital Emotional Intelligence, Higher Education System.

واکاوی دستاوردهای توسعه هوش هیجانی دیجیتال در نظام آموزش عالی: رویکرد فراترکیب تفسیری - انتقادی

خاطره محمد جعفری^۱، مهدی محمدی^۲، مجید کوثری^۳، رضا ناصری جهرمی^{۴*}، سولماز خادمی^۵،
فردوس شادی^۶، انسیه اثنی عشری^۷

چکیده

هدف پژوهش حاضر واکاوی دستاوردهای هوش هیجانی دیجیتال در نظام آموزش عالی با رویکرد فراترکیب تفسیری-انتقادی بود. این پژوهش با رویکرد فراترکیب کیفی با استفاده از روش پنج مرحله‌ای تفسیری انتقادی دیکسون-وودز و همکاران انجام شده است. تیم فراترکیب متشکل از شش نفر متخصص برنامه‌ریزی درسی و یک نفر مسلط به روش پژوهش فراترکیب، با رویکرد تفسیری انتقادی بود. راهبرد جست‌وجو در این پژوهش شامل، جست‌وجو بر مبنای واژگان کلیدی «هوش هیجانی دیجیتال»، «سواد دیجیتال»، «مهارت‌های دیجیتال» و «آمادگی دیجیتال» در پایگاه‌های داده الکترونیکی، وبسایت‌ها، تماس با خبرگان و مراجعه به کتابخانه‌ها بود. بر این اساس در ابتدا ۳۸ منبع استخراج شدند که با استفاده از الگوی غربال‌گری و حذف عناوین نامرتبط، چکیده‌های نامرتبط و سپس متون نامرتبط، نهایتاً ۲۵ منبع پژوهشی مرتبط، مبنای تحلیل قرار گرفت. برای استخراج و ترکیب تفسیری داده‌ها از روش ترکیب مضامین توماس و هاردن استفاده شده است. یافته‌ها بیانگر این مطلب هستند که دستاوردهای هوش هیجانی دیجیتال در نظام آموزش عالی را می‌توان در دو مضمون اصلی دستاوردهای هوش هیجانی دیجیتال برای دانشجو و دستاوردهای هوش هیجانی دیجیتال برای استاد دسته‌بندی نمود. اعتبار داده‌ها با استفاده از سه تکنیک اعتبارپذیری، انتقال‌پذیری و همسوسازی داده‌ها و اعتماد به داده‌ها با هدایت دقیق جریان جمع‌آوری اطلاعات و همسوسازی پژوهشگران تأیید شد. در نهایت می‌توان گفت: هوش هیجانی دیجیتال به‌عنوان مجموعه‌ای از مهارت‌های اجتماعی، عاطفی و شناختی، عاملی کلیدی در بهبود عملکرد آموزشی و انطباق‌پذیری دانشجویان در فضای دیجیتال است. توسعه مهارت‌های خودتنظیمی، تفکر انتقادی و مدیریت فضای دیجیتال برای اساتید و دانشجویان به‌عنوان راهکارهای عملیاتی پیشنهاد می‌شود.

واژه‌های کلیدی

هوش هیجانی، هوش هیجانی دیجیتال، نظام آموزش عالی.

۱. استادیار، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
۲. استاد، گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
۳. استادیار، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
۴. دکتری برنامه ریزی درسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
۵. دکتری برنامه ریزی درسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
۶. کارشناسی‌ارشد، برنامه ریزی درسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
۷. کارشناسی‌ارشد، مدیریت اجرایی، دانشگاه مازندران، ساری، ایران.

نویسنده مسئول:

رضا ناصری جهرمی

رایانامه: dr_rnaseri@hotmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۹

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۵/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۰۳

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۷/۰۱

استناد به این مقاله:

محمد جعفری، خاطره و همکاران. (۱۴۰۴). واکاوی دستاوردهای توسعه هوش هیجانی دیجیتال در نظام آموزش عالی: رویکرد فراترکیب تفسیری - انتقادی، فصلنامه علمی فناوری و دانش‌پژوهی در تعلیم و تربیت، ۵ (۳)، ۵۷-۷۳.

مقدمه

یادگیری و قابلیت یادگیری بدون محدودیت مکانی و زمانی گردید (سارنوک^۵ و همکاران، ۲۰۱۹).

در این راستا تئوری هوش چندگانه که توسط گاردنر^۶ (۱۹۸۳) مطرح شد و به گونه‌ای بر شیوه‌های تدریس در سراسر جهان تأثیر گذاشته‌است نیز از این تغییر مستثنی نبوده و تحت تأثیر عصر دیجیتال قرار گرفته است. در دسته‌بندی جدید، مفهوم «هوش دیجیتال»^۷ که توسط پارک^۸ (۲۰۱۸)، بنیان‌گذار مؤسسه هوش دیجیتال، مطرح شد بیان می‌کند که هوش دیجیتال همانند چتری برای پوشش دادن به «مهارت‌های دیجیتال»^۹، «سواد دیجیتال»^{۱۰} و «آمادگی دیجیتال»^{۱۱} در میان بخش‌ها و جوامع مختلف توصیف شده‌است.

هوش دیجیتال یک مفهوم به رسمیت شناخته شده جهانی است که با تعاملات فناورانه مرتبط است. در واقع هوش دیجیتال، مجموعه جامعی از شایستگی‌های فنی، شناختی، فراشناختی و اجتماعی-عاطفی مبتنی بر ارزش‌های اخلاقی جهانی است که افراد را قادر می‌سازد تا با چالش‌های زندگی دیجیتالی روبه‌رو شوند و با خواسته‌های آن سازگار شوند. نکته قابل توجه این است که هوش دیجیتالی، اکتسابی و قابل یادگیری است (پارک، ۲۰۱۹) و در دنیای چندکانالی امروز، هوش دیجیتال می‌تواند داده‌های دیجیتال را به بینش‌های واقعی و عملی تبدیل کند (گل من^{۱۲}، ۲۰۲۱).

پارک و جنتیل^{۱۳} (۲۰۱۹) معتقدند شایستگی‌های هوش دیجیتال به هشت حوزه گسترده تقسیم می‌شود: ۱- هویت دیجیتال؛ توانایی ایجاد یک هویت آنلاین و آفلاین سالم؛ ۲- کاربرد دیجیتالی؛ توانایی استفاده از فناوری به روشی متعادل، سالم و مدنی؛ ۳- ایمنی دیجیتال؛ توانایی درک، کاهش و مدیریت خطرات سایبری مختلف از طریق استفاده ایمن، مسئولانه و اخلاقی از فناوری؛ ۴- امنیت دیجیتال؛ توانایی شناسایی، اجتناب و مدیریت سطوح مختلف تهدیدات سایبری برای محافظت از داده‌ها، دستگاه‌ها، شبکه‌ها و سیستم‌ها؛ ۵- هوش هیجانی

دانشجویان به عنوان قشر جوان، آگاه و پویا، نقش مهمی در شکل‌گیری و پیشرفت جوامع ایفا می‌کنند. آنها نه تنها نیروی کار و متخصصان آینده را تشکیل می‌دهند، بلکه با اندیشه‌های تازه، می‌توانند محرک تغییرات در عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی، علمی و سیاسی باشند.

فناوری با ایجاد ابزارها و روش‌های نوین آموزشی، نقش مهمی در ارتقای کیفیت یادگیری دانشجویان ایفا می‌کند. استفاده از اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، کلاس‌های آنلاین و منابع چندرسانه‌ای، دسترسی سریع به اطلاعات و یادگیری تعاملی را ممکن ساخته و محدودیت‌های زمانی و مکانی آموزش را کاهش داده است. این تحول، فرآیند یادگیری را انعطاف‌پذیرتر، جذاب‌تر و کارآمدتر کرده است (رینا^{۱۴}، ۲۰۱۱).

امروزه فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌ویژه در حوزه آموزش عالی به‌طور مداوم در حال توسعه و پیشرفت است. دانشجویان می‌توانند با دسترسی به فناوری‌های آموزشی یادگیری خود را تسهیل نمایند. بر این اساس، سازگاری و تغییرات زیادی در مدیریت آموزش عالی برای همگامی با روش‌های یادگیری متنوع و سریع ایجاد شده‌است (و ایو^{۱۵} و همکاران، ۲۰۲۰).

حاکمیت یادگیری مبتنی بر وب، مدیریت آموزش را دستخوش تغییرات زیادی نموده‌است (والجاتاگا^{۱۶} و همکاران، ۲۰۲۰). از سوی دیگر، بحران ویروس کرونا منجر به تغییرات گسترده و چشم‌گیری در جوامع شد و جهان وارد عصر جدیدی به نام عصر پساکرونا گردید.

دوران کرونا، منجر به تغییر روش‌های مدیریت آموزش، یادگیری و فناوری اطلاعات برای دانش‌آموزان، دانشجویان، معلمان و پرسنل آموزشی شد. بر این اساس، هر دانشجویی بخشی از زیست‌بوم «یادگیری دیجیتال»^{۱۷} شد که در آن تمامی فعالیت‌های یادگیری معطوف به انگیزش فراگیران، مشارکت آنان در فرآیند

8 Park
9 Digital Skills
10 Digital Literacy
11 Digital Preparedness
12 Goleman
13 Park & Gentile

1 Reyna
2 Wayo
3 Valjtaga
4 Digital Learning
5 Sarnok
6 Gardner
7 Digital Emotional Intelligence

دیجیتال: توانایی تشخیص، هدایت و بیان احساسات در تعاملات درونی و بین فردی؛ ۶- ارتباطات دیجیتال: توانایی برقراری ارتباط و همکاری با دیگران با استفاده از فناوری؛ ۷- سواد دیجیتال: توانایی یافتن، خواندن، ارزیابی، ترکیب، ایجاد، تطبیق و به اشتراک گذاری اطلاعات، رسانه و فناوری و ۸- حقوق دیجیتال: توانایی درک و حمایت از حقوق بشر هنگام استفاده از فناوری.

یکی از مهم‌ترین ابعاد هوش دیجیتال، «هوش هیجانی دیجیتال»^۱ است. هوش هیجانی دیجیتال به‌عنوان چارچوبی برای استفاده از داده موجود در دستگاه‌ها و محیط‌های دیجیتال و همچنین ایجاد ارتباطات هوشمند عاطفی با ذی‌نفعان عمل می‌کند. ادغام روان‌شناسی و فناوری، منجر به ارتقا توانایی درک دیجیتالی، پاسخ عاطفی دیجیتالی و استفاده از این محتوا می‌شود. در عین حال به تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران کمک می‌کند. هوش هیجانی دیجیتالی به توانایی دیجیتالی فرد براساس مهارت‌های شایستگی دیجیتال و دانش شایستگی دیجیتال اطلاق می‌شود که در زمینه‌های آموزشی، سازمانی و زندگی روزمره بسیار مهم است. از آنجا که بیشتر ابعاد زندگی‌های کنونی به‌صورت برخط می‌گذرد، پیشنهاد می‌شود که از مفهوم «هوش عاطفی دیجیتال» نشئت گرفته از ادغام هوش هیجانی و هوش دیجیتال استفاده شود. این چارچوب مبتنی بر ویژگی و توانایی هوش هیجانی است که می‌تواند آنها را با دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های هوش دیجیتال مرتبط کرد (آئوردین و آئوردین^۲، ۲۰۰۳).

فناوری نقش میانجی در ارتباط با سواد دیجیتالی ایفا می‌کند، به این معنا که پذیرش فناوری در کارکنان منجر به افزایش سواد دیجیتالی و این امر نیز منجر به افزایش یادگیری الکترونیکی آنها می‌شود. به بیان ساده‌تر می‌توان گفت که هرگونه افزایش

آگاهی در میزان سواد دیجیتالی، همراه با افزایش در پذیرش فناوری خواهد بود (بکری‌زاده، پناهی و جمالوندی، ۱۴۰۲). بالاکریشنان^۳ و همکاران (۲۰۱۹) معتقدند که تمرکز سازمان‌های مدرن بر فناوری پیشرفته منجر به ادغام هوش هیجانی در هوش مصنوعی می‌شود که در سراسر ابعاد زندگی واقعی قابل مشاهده است. بنابراین، راه‌حل‌های تعبیه شده با تصمیم‌گیری‌های نرم‌افزاری هوشمند به‌عنوان فرصتی بی‌بدیل برای صنایع مختلف پدیدار شده و شامل جنبه‌هایی نظیر تشخیص احساسات، عوامل احساسی، تشخیص احساسات متنی یا مدل‌سازی کار می‌شوند (روپلثا^۴، ۲۰۱۸).

هوش هیجانی دیجیتال، توانایی درک دیجیتالی پاسخ هیجانی (یعنی افراد خود یا افراد دیگر) و استفاده از اطلاعات هیجانی برای راهنمایی در تفکر، رفتار و تصمیمات است (پارک و جنتیل، ۲۰۱۹؛ واناپیرون و واتانایا^۵، ۲۰۱۸ و یوهیون^۶، ۲۰۱۷). در این راستا، یوهیون (۲۰۱۷) هوش هیجانی دیجیتال را به‌عنوان توانایی فرد در کنترل احساسات خود و دیگران تعریف کرده‌اند که به آنها اجازه می‌دهد آگاهی بیشتری پیدا کنند و بتوانند تفکر و رفتار خود را هدایت و رهبری کنند.

به زعم دنیس ون^۷ (۲۰۱۷) و الاواتون فون می و امیتسنو^۸ (۲۰۱۹) هوش هیجانی دیجیتال شامل شایستگی‌هایی همچون خودآگاهی، خودتنظیمی، انگیزش و هم‌حسی است؛ ۱- خودآگاهی: شناسایی نقاط لمسی و استفاده از ابزارهای گوش دادن برای تولید و دسترسی به داده‌ها، ۲- خودتنظیمی: درک آنچه که داده‌ها نشان می‌دهد؛ ۳- انگیزش: ارزیابی داده‌ها و دانستن نحوه چرخش به این بینش و ۴- هم‌حسی: دانستن اینکه چگونه داده‌ها می‌توانند رفتار مصرف‌کننده فیزیکی و دیجیتالی را هدایت کنند (پاول و رابرتز^۹، ۲۰۱۷).

6 Yuhyun

7 Dennison

8 Oluwatofunmi & Amietsenwu

9 Powell & Roberts

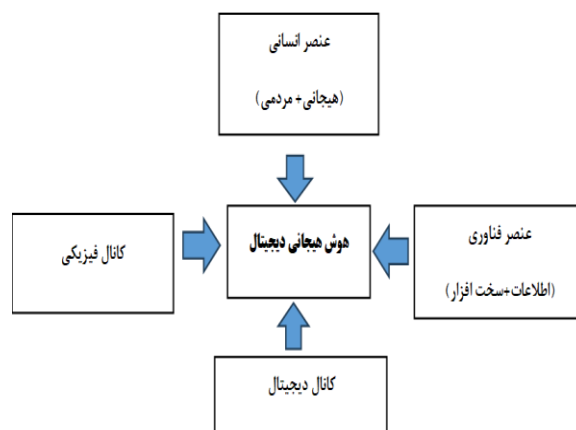
1 Digital Emotional Intelligence

2 Audrin & Audrin

3 Balakrishnan

4 Roopele

5 Wannapiroon & Wattananaiya

شکل ۱: عناصر هوش هیجانی دیجیتال (دنيس ون، ۲۰۱۷)

هوش دیجیتال بر خلاقیت دیجیتالی تیمی در سازمان» بیان می‌کند که شرکت‌ها و سازمان‌ها باید ذهنیتی را برای تسریع در محل کار و به‌منظور افزایش نیاز به چابکی و کارایی با استفاده از فناوری‌های دیجیتال در هر زمان و مکانی ارائه دهند.

ژانگ و فاروق^۶ (۲۰۲۱) در پژوهش خود بیان می‌کنند که انواع هوش‌های دیجیتال در قالب‌های صنعتی و مدل‌های تجاری جدید به‌طور مداوم در حال ظهور هستند. تحول دیجیتال چالش‌های جدی را برای تئوری و عمل حسابداری به‌همراه داشته است. یافته‌های پژوهش حلیمی، الشماری و ناوارو^۷ (۲۰۲۱) حاکی از نیاز به بازنگری برنامه‌های درسی برای تقویت هوش هیجانی دانشجویان است. مک‌کان^۸ و همکاران (۲۰۲۰) نشان داده‌اند که هوش هیجانی به‌ویژه نوع مبتنی بر توانایی، عاملی مهم در موفقیت تحصیلی است و آموزش مهارت‌های هیجانی می‌تواند عملکرد دانش‌آموزان را بهبود بخشد.

پژوهش شوزیگل و میکولایچک^۹ (۲۰۱۸) نشان داد که هوش هیجانی اثرات احساسات منفی بر فرسودگی شغلی را مهار می‌کند و آموزش هوش هیجانی می‌تواند برای جلوگیری از تأثیر نامطلوب احساسات منفی در کار بر فرسودگی شغلی اجرا شود. میائو^{۱۰} و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان آیا افراد با هوش

در حال حاضر، هوش هیجانی دیجیتال به‌عنوان مؤلفه شایستگی عصر دیجیتال برای سنجش عملکرد سازمانی تبدیل شده‌است. در واقع می‌توان بیان نمود که توسعه هوش دیجیتال، آموزش و تدریس، کلاس درس، مدرسه و محیط اجتماعی را تغییر داده و بر پرورش شایستگی اجتماعی و عاطفی دانشجویان و بالتبع در شکل‌گیری، انتشار و دریافت دانش تأثیر گذاشته‌است (ژانگ^۱، ۲۰۲۳).

لازم است در نگاهی اجمالی به بررسی یافته‌های پژوهش‌های مشابه در حوزه پژوهش پرداخته شود. پژوهش نگوین، چن و نگوین^۲ (۲۰۲۵) نتیجه گرفته است که ادغام شیوه‌های یادگیری اجتماعی و هیجانی در کلاس درس، تأثیر مثبتی بر تنظیم احساسات، پیشرفت تحصیلی و تمایل به برقراری ارتباط دانش‌آموزان با سایرین داشته است. کوتا^۳ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهش خود به بررسی ارتباط دوره‌های مدیریت مهندسی با مهارت‌های مدیریتی در صنعت پرداخته است و به اهمیت هوش دیجیتالی و هیجانی برای مدیران اشاره می‌کند. اسمیت^۴ و همکاران (۲۰۲۲) به این نتیجه رسیده‌اند که تنظیم احساسات دیجیتالی در تأثیرات فناوری بر رفاه اجتماعی و عاطفی قابل توجه است. عبدالرحیم^۵ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان «تأثیر

6 Zhang & Farooq

7 Halimi, AlShammari & Navarro

8 MacCann

9 Szczygiel & Mikolajczak

10 Miao

1 Zhang

2 Nguyen, Chen & Nguyen

3 Kotha

4 Smith

5 AbdelRaheem

مرحله اول) تعیین پرسش پژوهش: در این روش برخلاف سایر روش‌های فراترکیب، سؤال پژوهش باید تنها به صورت یک قطب‌نما عمل کند. بدین معنی که یک سؤال کلی و منعطف مطرح می‌شود که اجازه می‌دهد تعریف پدیده‌ها از تحلیل پژوهشگر از مبانی نظری ظهور پیدا کند. در این مرحله رویکردی تکرارشونده برای تعیین سؤال اتخاذ می‌شود و این سؤال در پاسخ به نتایج و یافته‌های مطالعه اصلاح می‌شود. باتوجه به این توضیحات، پرسش اولیه پژوهش بدین شرح است: رویکرد تفسیری انتقادی به نقش هوش هیجانی دیجیتال در عملکرد تحصیلی دانشجویان در نظام آموزش عالی چیست؟

مرحله دوم) جست‌وجوی مبانی نظری: در رویکردهای متعارف مرور نظام‌مند پیشینه پژوهش، طیفی از راهبردهای جست‌وجو به کار می‌روند که عمدتاً متکی بر پایگاه‌های داده الکترونیکی هستند؛ اما این رویکرد در ترکیب تفسیری انتقادی ناکافی است (توماس و هاردن^۵، ۲۰۰۸). بر این اساس، راهبرد جست‌وجو این پژوهش شامل، جست‌وجوی پایگاه‌های داده الکترونیکی، جست‌وجوی وبسایت‌ها، تماس با خبرگان و مراجعه به کتابخانه‌ها است. واژگان کلیدی مورد استفاده با توجه به سؤال پژوهش و براساس دانش کسب شده از مرور پیشینه نظری پژوهش عبارت بودند از: هوش هیجانی دیجیتال، سواد دیجیتال، مهارت‌های دیجیتال و آمادگی دیجیتال. در پایان جست‌جو، پس از بررسی عنوان در نهایت ۳۸ مقاله مرتبط با پرسش پژوهش یافت شد.

مرحله سوم) نمونه‌گیری: روش‌های متعارف مرور نظام‌مند تعداد مقالات را با معیارهای شمول به شدت خاص و محدود می‌کنند. این راهبرد زمانی ممکن است که زمینه پژوهش به خوبی شناخته شده و مرزهای مشخصی داشته باشد؛ اما در مطالعاتی همانند پژوهش حاضر ممکن است مرزها کاملاً مشخص نشده باشند و هم‌پوشانی میان حوزه‌های مختلف وجود داشته باشد؛ در نتیجه برای انتخاب مقالات باید بر توسعه مفاهیم و نظریه‌ها توجه شود لذا در این پژوهش، همان طور که دیکسون وود و همکاران (۲۰۰۶) توصیه کرده‌اند، نمونه‌گیری هدفمند با اشباع نظری استفاده شده است. در واقع با استفاده از این‌گونه نمونه‌گیری،

هیجانی شهروندان خوبی هستند یا خیر؟ به فراتحلیل هوش هیجانی و روابط آن با رفتار شهروندی سازمانی و رفتار کاری غیرمولد پرداختند. در تجزیه و تحلیل آنها هوش هیجانی نشان داد که اثرات هوش هیجانی بر رفتار شهروندی سازمانی و رفتار کاری معکوس در صنایع مراقبت‌های بهداشتی و خدماتی، قوی‌تر از صناعی است که تقاضای کار احساسی کمتر است. گارنر^۱ (۲۰۱۰) در پژوهشی به بررسی شایستگی عاطفی و تأثیرات آن بر آموزش پرداخته و نشان داده است که جنبه‌های شایستگی عاطفی، به یادگیری و پیامدهای مدرسه در دوران کودکی مرتبط ارتباط دارد. سالووی و مایر^۲ (۱۹۹۰) در پژوهش خود با عنوان تخیل، شناخت و شخصیت، چارچوبی برای هوش هیجانی، به مجموعه‌ای از مهارت‌های فرضی برای کمک به ارزیابی، بیان دقیق احساسات خود و دیگران، تنظیم مؤثر هیجان خود و دیگران و استفاده از احساسات برای ایجاد انگیزه، برنامه‌ریزی و دستیابی به زندگی اشاره می‌کند.

بررسی نتایج پژوهش‌های اشاره شده نشان می‌دهد که مؤسسات آموزش عالی باید اهمیت هوش هیجانی دیجیتال را برای اساتید و دانشجویان خود درک کنند و زیرساخت‌ها و اقدامات لازم برای رشد آن را فراهم آورد. با این حال، پژوهش‌های مذکور به ارتباط و تأثیر مستقیم هوش هیجانی دیجیتال بر توسعه دانشجو توجه اندک یا غیرمستقیمی داشته‌اند لذا هدف کلی از انجام این پژوهش واکاوی دستاوردهای توسعه هوش هیجانی دیجیتال در نظام آموزش عالی با رویکردی تفسیر انتقادی می‌باشد.

روش

این پژوهش از نوع کاربردی، در زمره پژوهش‌های کیفی است که با استفاده از روش پنج مرحله‌ای فراترکیب تفسیری انتقادی دیکسون وودز^۳ و همکاران (۲۰۰۶) انجام شده است. دلیل انتخاب فراترکیب، فراتر رفتن این روش از مرور نظام‌مند مطالعات و یافته‌ها و همچنین ارائه تفسیری عمیق از آنها است (پاترسون و کانام^۴، ۲۰۰۱).

در ادامه مراحل اصلی پژوهش مورد بحث قرار می‌گیرد:

4 Paterson and Canam
5 Thomas & Harden

1 Garner
2 Salovey & Mayer
3 Dixon-Woods

مقاله‌هایی انتخاب شد که به‌طور واضح با جنبه‌های مختلف موضوع مورد مطالعه مرتبط باشند. در پایان این مرحله، ۲۵ مقاله انتخاب شد.

مرحله چهارم) تعیین کیفیت: استفاده از روش‌هایی همچون چک لیست زمان مواجه‌شدن با مبانی نظری پیچیده با چالش‌هایی روبه‌رو می‌شود. در این پژوهش از آنجا که یافته‌های مطالعات نه تعدادی متغیر، بلکه روش‌ها و مفاهیم مربوط به آنها بودند، امکان ایجاد یک چک‌لیست برای مقایسه آنها وجود نداشت لذا تأکید پژوهشگران بر خود روش، نویسندگان، محل انتشار و اعتبار آنها در جامعه علمی بود. از آنجا که هر روش پیشنهادی معمولاً توسط سایر پژوهشگران توسعه یافته‌است، سعی شد تا حد امکان در موارد مشابه مطالعات نویسندگان و توسعه‌دهندگان نخستین هر روش ترجیح داده شوند. با این وجود سعی شد با توجه به محدود بودن مطالعات انجام‌شده برای هر روش، از یک آستانه بالا برای حداقل کردن حضور طیف وسیعی از مقالات در سطح مفاهیم استفاده شود؛ همچنین معیارهایی همچون بیان شفاف و کافی روش و مفروضات آن و ارائه داده‌های کافی برای پشتیبانی از تفاسیر و نتیجه‌گیری‌ها مورد استفاده قرار گرفت. در پایان تعداد محدودی از مقالات و کیفیت آنها مجدداً بازنگری شد تا از درست انجام‌شدن فرآیند بررسی کیفیت مقاله‌ها اطمینان حاصل شود. ۲۰ مقاله به‌عنوان متون نهایی به‌منظور استخراج داده‌ها در تکرار اول فراترکیب انتخاب شدند.

مرحله پنجم) استخراج و ترکیب تفسیری داده‌ها: برای انجام این مرحله، از روش ترکیب مضامین توماس و هاردن (۲۰۰۸) استفاده شده‌است. این روش در سه گام انجام می‌شود: گام نخست، متون به‌صورت خط به خط کدگذاری شدند؛ گام دوم، مضامین توصیفی از ترکیب کدهای اولیه استخراج شدند؛ در واقع کدها به‌صورت استقرایی برای کسب معانی و مفاهیم هر جمله ایجاد شدند. سپس مجدداً کل متن از لحاظ سازگاری تفسیرها و اینکه آیا احتیاج به اضافه کردن سطح جدیدی از کدها دارد یا خیر، بررسی شد که مشابه مفهوم کدگذاری محوری در نظریه داده‌بنیاد است. گام سوم، خلق مضامین تحلیلی است که نقطه قوت و متمایزکننده روش ترکیب تفسیری انتقادی از سایر روش‌های فراترکیب است.

یافته‌ها

فراترکیب تفسیری انتقادی، دارای فرایندی تکرارشونده است و مراحل آن تا رسیدن به نتیجه مطلوب، چندین بار می‌تواند تکرار شود. بعد از استخراج داده‌ها و شناسایی مضامین توصیفی در تکرار نخست، مشخص شد هنوز منابع و روش‌هایی وجود دارند که با استفاده از واژگان کلیدی اولیه قابل شناسایی نبودند؛ از این‌رو بعد از اتمام مرحله استخراج داده‌ها، مضامین توصیفی شناسایی شده خود به‌عنوان واژگان کلیدی برای جست و جوی مجدد به کار رفتند.

جدول ۱. مضامین مستخرج از فراترکیب تفسیری انتقادی

مضمون فراگیر	مضامین پایه	منابع
توسعه یادگیری فراگیر و همه‌جانبه	توسعه بینش در یادگیری مفاهیم	MacCann et al, (2020) Shafait et al, (2021) Iqbal et al, (2021) Shafait, Yuming et al, (2023) Kaur & Kumar, (2022) Shafait et al, (2022) Singh & Ryhal, (2023) Gunasekara et al, (2022) Tanjung et al, (2022).
		MacCann et al, (2020) Sánchez-Álvarez et al, (2020) Shafait et al, (2021) Shafait et al, (2021) Shafait et al(2021) Martínez-Martínez, et al, (2020) Chinyere & Afeez, (2022) Bali,

Kumalasani & Yunilasari, (2022)
_ Tanjung et al, (2022).

Shafait et al, (2021) Jan, Anwar
& Warraich, (2020)_ Shafait et al,
(2021)

Drigas, Papanastasiou & Skianis,
(2023) Kaur & Kumar, (2022)

Shafait et al, (2021) Melweth et
al, (2023)_ Redondo-Rodríguez et
al, (2023)_ Tanjung et al, (2022)
Noor, Kareem & Khalid, (2023).

دستاوردهای هوش هیجانی دیجیتال برای دانشجو
رشد جهت‌گیری مثبت به یادگیری

Sánchez-Álvarez, Berrios Martos
& Extremera, (2020) Shafait et al,
(2021) Zhang, (2023) Tanjung et
al, (2022) Noor, Kareem &
Khalid, (2023).

پرورش تعهد به یادگیری

MacCann et al, (2020) Sánchez-
Álvarez, Berrios Martos &
Extremera, (2020) Shafait et al,
(2021) Shafait et al,
(2021)_ Guillén, Tirado &
Sánchez, (2022) Kaur & Kumar,
(2022) Jalmasco, (2022) Tanjung
et al, (2022) Noor, Kareem &
Khalid, (2023).

رشد و ارتقای عملکرد تحصیلی

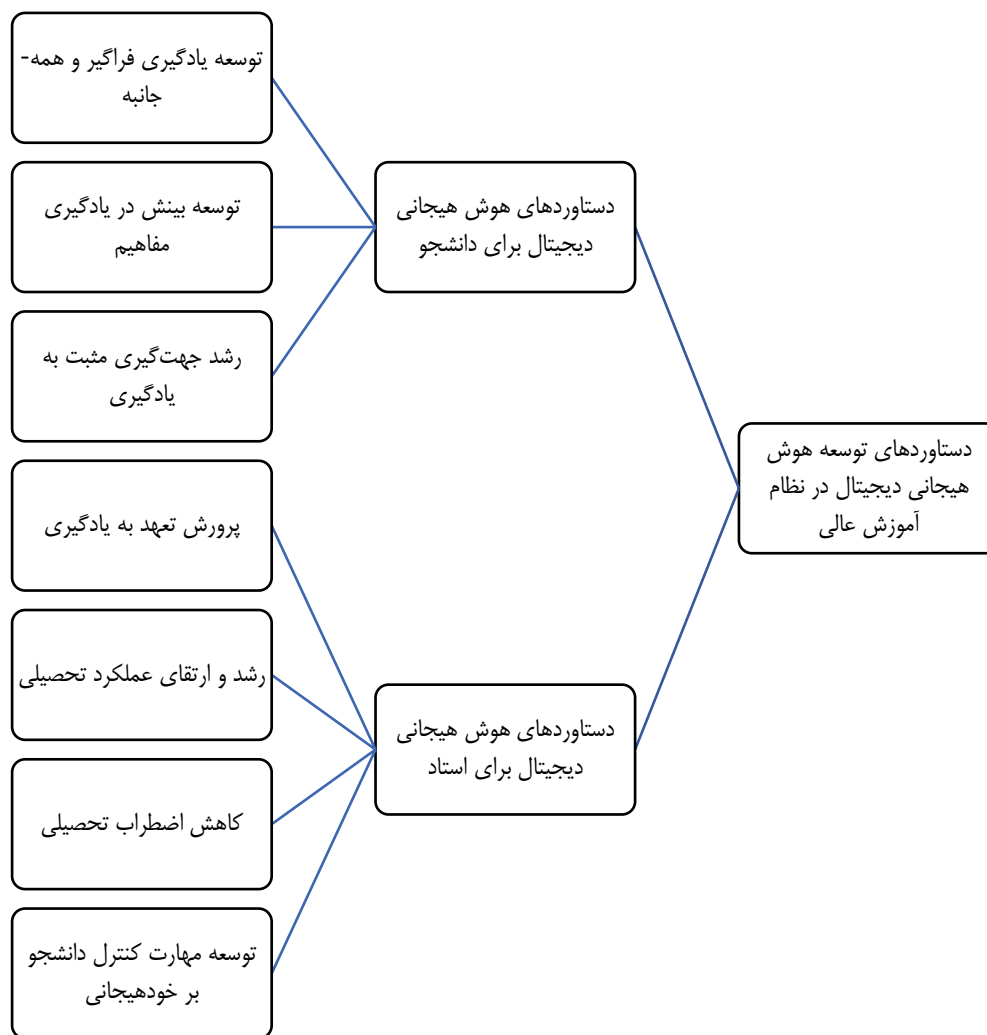
دستاوردهای هوش هیجانی دیجیتال برای استاد

Jan, Anwar & Warraich, (2020)
Chandra, (2021) Chinyere &
Afeeze, (2022) García-Martínez,
Augusto-Landa, León & Quijano-
López, (2023)

کاهش اضطراب تحصیلی

Halimi, AlShammari & Navarro,
(2021) Papoutsis, Drigas &
Skianis, (2021) Wolters, & Brady,
(2021)

توسعه مهارت کنترل دانشجو بر خود هیجانی

شکل ۲: دستاوردهای توسعه هوش هیجانی دیجیتال در نظام آموزش عالی

نتیجه‌گیری و بحث

حاضر هر یک از مضمون‌های سازمان‌دهنده و پایه که در یافته‌ها عنوان شد در ادامه مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

مضمون اول «دستاوردهای هوش هیجانی دیجیتال برای دانشجو» بود که با نتایج پژوهش‌های رینا (۲۰۱۱) و سارنوک و همکاران (۲۰۱۹) و ژانگ (۲۰۲۳) همسو است. می‌توان بیان نمود که هوش هیجانی رابطه مثبتی با شفقت و سطوح بالاتر تعهد دارد که در نتیجه منجر به عملکرد تحصیلی بهتر می‌شود. در واقع هوش هیجانی در راستای رضایت و توسعه دانشجویان از تجربه دانشگاه جهت رشد و توسعه استانداردهای جدید و

هدف کلی از انجام این پژوهش واکاوی دستاوردهای توسعه هوش هیجانی دیجیتال در در نظام آموزش عالی با استفاده از رویکرد فراترکیب تفسیری - انتقادی بوده است. یافته‌های به‌دست آمده از تحلیل مطالعات نمونه، نشان دادند که این عوامل را می‌توان در دو مضمون اصلی اهمیت «دستاوردهای هوش هیجانی دیجیتال برای دانشجو» و «دستاوردهای هوش هیجانی دیجیتال برای استاد» دسته‌بندی کرد. بنابراین با نظر بر تفسیر و بررسی انتقادی مطالعات انتخاب شده برای تحلیل در پژوهش

و انطباق با نیازهای زندگی دیجیتالی می‌سازد. بنابراین، در عمل، این مولفه می‌تواند با توجه به سطوح دسته‌بندی یادگیری بلوم در نظر گرفته شود تا افراد بتوانند این صلاحیت‌ها را کسب کنند. ضروری است که تمامی مولفه‌ها در هر کدام از این سطح‌ها، توسط اساتید و دانشجویان کسب و سپس درونی شود تا شایستگی‌های با کیفیت به‌دست آید. زیرا به همان اندازه که پذیرش فناوری‌هایی جدید و نوآوری برای افراد لازم است، وجود فاکتورهای هوش هیجانی دیجیتال نیز اهمیت فزاینده‌ای در آموزش عالی پیدا کرده است. درواقع دانشجویانی که عامل‌های هوش هیجانی را کسب می‌کنند به همان میزان در کارهای گروهی بهتر عمل می‌کنند، سریع‌تر با تغییرات سازگار می‌شوند و انعطاف‌پذیری بیشتری دارند.

البته این مهارت‌ها ارتباط مستقیمی با مدرک تحصیلی و دانشگاهی که یک فرد گذرانده است ندارند. پس در کنار سواد رسانه‌ای که هدف آن استفاده زیرکانه، هوشمندانه، خلاقانه و مسئولانه از رسانه است، بایستی افراد برای زیست بهتر در فضای دیجیتال، از بعد هوش هیجانی دیجیتال نیز توانمند گردند. چرا که فرد موفق در ابعاد زندگی، نیازمند توانمندی در هوش هیجانی دیجیتال می‌باشد. این مهم به‌عنوان کلید موفقیت در قرن ۲۱ شناخته شده‌است.

به‌عبارتی روشن‌تر و کامل‌تر، هوش هیجانی دیجیتال به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی در عصر فناوری، نقش تعیین‌کننده‌ای در موفقیت دانشجویان ایفا می‌کند. این مفهوم ترکیبی از هوش هیجانی سنتی (توانایی مدیریت احساسات خود و دیگران) و مهارت‌های دیجیتال است که به فرد کمک می‌کند در فضای مجازی نیز تعاملات سالم، همدلانه و مؤثری داشته‌باشد. دانشجویان با تقویت هوش هیجانی دیجیتال می‌توانند استرس ناشی از فضای آنلاین را کاهش دهند، ارتباطات مجازی سازنده‌تری برقرار کنند و از آسیب‌های روانی-اجتماعی شبکه‌های اجتماعی در امان به‌مانند. همچنین، این مهارت به آن‌ها کمک می‌کند تا محتوای دیجیتال را به‌شکل نقادانه تحلیل کرده، در بحث‌های دانشگاهی مشارکت مؤثر داشته‌باشند. در واقع، هوش هیجانی دیجیتال نه‌تنها یک قابلیت فردی، بلکه یک

ارزشمند است (شفایت^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). دانشجویان می‌توانند تحت‌تأثیر دامنه گسترده‌ای از آموزش، یادگیری، فناوری و حتی شغل قرار بگیرند، بدین‌صورت که این تأثیر چندسویه را از راه ساز و کارهای متفاوت بر عملکرد تحصیلی با داده‌ها و دانش با ساختار، نیمه ساختار و بدون ساختار ارائه دهند هرچند به نظر می‌آید این چالش اصلی دانشجو در هنگام یادگیری‌های پیچیده و سخت باشد. زیرا در چارچوب‌های هوش هیجانی دیجیتال محدودیت وجود دارد، ولی با به حداکثر رساندن بهره‌وری سیستم در زمان به‌مراتب طولانی، می‌توانند موفقیت خود را در دستیابی به اهداف افزایش دهند. البته برای رشد هوش هیجانی دیجیتال لازم است که آموزش‌های دریافتی و یادگیری‌های خود را با هدف قرار دادن دامنه‌های متفاوت در دسته‌هایی مانند ایجاد بینش، تعهد و جهت‌گیری مثبت در عملکرد یادگیری، توانمندسازی یادگیری و خلاقیت خود، رشد رقابت سالم و در کل رشد چندجانبه به نمایش بگذارند زیرا که هیچ‌گونه فرایند سیستمی وجود ندارد و تا حد بسیار بالایی به مهارت‌های انسانی وابسته است که سن و تجربه فرد بر روی یادگیری آن تأثیر بالایی دارد.

مضمون دوم «دستاوردهای هوش هیجانی دیجیتال برای استاد» بود که با نتیجه پژوهش سارنوک (۲۰۱۹) هم‌راستا است. ضروری است مدرس آموزش عالی در نظر داشته‌باشد که رشد آموزش و یادگیری هوش هیجانی دیجیتال، در راستای تغییر ساختاری در عملکرد تحصیلی دانشجویان، ارزش درک دانشجو را نیز دچار تحولاتی خواهد کرد. به باور وژوک^۲ و همکاران (۲۰۲۰) هوش هیجانی به‌گونه مثبت بعدهای مشارکت دانشجویی را پیش‌بینی می‌کند و پیامدهای کلیدی یادگیری شامل معدل، نتایج یادگیری عمومی و رضایت دانشجویان از دانشگاه را از مسیر بعدهای متفاوت مشارکت دانشجویی ارتقا می‌دهد. در این‌راستا مدرس نیز با نگرش جامع و همه‌جانبه فرایند یادگیری موفق و سالم را ایجاد و مدیریت می‌نماید.

محوریت جوامع امروز به‌طور فزاینده‌ای به‌سمت فناوری و زنجیره‌وار شدن در حال شکل‌گیری است. در چنین شرایطی، هوش دیجیتالی به مجموعه‌ای از توانایی‌های اجتماعی، روانی و تشخیصی گفته‌می‌شود که افراد را قادر به رویارویی با چالش‌ها

فرضیات مشابهی بود لذا برخورد با نتایج متفاوت مثبت، منفی و خنثی از محدودیت‌های دیگر این پژوهش است. همچنین تحلیل مطالعات به صورت کیفی ممکن است برخی از جنبه‌های فراگیر و مفهومی موضوع را در تحلیل داده‌ها از دست بدهد.

برای توانمندسازی هوش هیجانی دیجیتال، پیشنهاد می‌شود اساتید و دانشجویان از طریق توسعه مهارت‌های خودتنظیمی، تفکر انتقادی و مدیریت فضای دیجیتال، این شایستگی را در خود نهادینه کنند. در راستای دستیابی به هدف مطالعه حاضر به اساتید و دانشجویان به نوبه خود پیشنهاد می‌شود که برای ایجاد و مدیریت یک هویت سالم در فضای دیجیتال، پیش از هر اقدامی، با مطالعه و استناد به منابع مختلف معتبر و بروز، مانند مقاله‌ها، کتاب‌ها، بهره‌جویی از نرم‌افزارهای متفاوت، بهبود بخشیدن به مهارت‌های اجتماعی، تماشای فیلم‌ها مرتبط و مفید و ... آگاهی و انگیزه خود را نسبت به خویش و محیط آموزشی آنلاین و آفلاین افزایش دهند و در گام اول به مشاهده احساسات و رفتار خود در این فضا توجه کنند. گوش دادن فعال و نگرش مثبت را تمرین کنند تا به مرور زمان نهادینه شده و با مدیریت زمان صفحات دیجیتال، خودکنترلی، مدیریت امنیت سایبری، مدیریت حفاظت از حریم خصوصی و رفع خشونت‌های سایبری، هوش هیجانی دیجیتال را توانمند و مدیریت نمایند.

تعارض منافع

نویسندگان مطالعه حاضر هیچ گونه تعارض منافی ندارند.

References

AbdelRaheem, R. (2022). Exploring the Impact of Digital Intelligence on Team Digital Creativity in Digital Transformation Organization (Doctoral dissertation, Princess Sumaya University for Technology (Jordan).

Alpian, Y. (2023). Self-Concept and Emotional Intelligence in Relation with Digital Literacy. *Journal of Nonformal Education*, 9(1). DOI: <https://doi.org/10.15294/jne.v9i1.42098>

ضرورت آموزشی است که نظام دانشگاهی باید برای پرورش آن برنامه‌ریزی کند.

در این زمینه ممکن است هوش هیجانی دیجیتال، لزوماً تنها شاخص تعیین کننده برای عملکرد تحصیلی نباشد اما به عنوان تفاوت بین عملکرد خوب و برتر، نقش ایفا می‌کند. هوش هیجانی دیجیتال عاملی کلیدی در بهبود عملکرد آموزشی، انعطاف‌پذیری و سازگاری دانشجویان است. به همان اندازه که تکامل، پذیرش فناوری‌های جدید و نوآوری برای افراد لازم است، وجود فاکتورهای هوش هیجانی دیجیتال نیز اهمیت فزاینده‌ای در آموزش عالی پیدا کرده است. در واقع می‌توان بیان کرد که دانشجویان در کارهای گروهی عملکرد بهتری خواهند داشت، سریع‌تر با تغییرات سازگار می‌شوند و انعطاف‌پذیری بیشتری دارند.

هرچند موضوع پژوهش جدید و تازه بوده است طبیعتاً محدودیت‌هایی نیز به همراه داشته است. این پژوهش، از یک سوء تلاش فراوان پژوهش‌گران را می‌طلبید که سوگیری انتخاب صورت نپذیرد تا ماهیت نتایج، صرفاً نشان‌دهنده مرور، تفسیر عمیق و انتقادی به مطالعاتی باشد که در زمینه متغیرهای کلیدی پژوهش صورت گرفته باشد. درست است که مطالعات بسیاری در این زمینه انجام شده‌است اما چون کیفیت نتایج به کیفیت مطالعات انتخاب شده بستگی دارد بنابراین باید مطالعاتی انتخاب می‌گردید که به صورت مستقیم و واضح به بررسی هوش هیجانی دیجیتال پرداخته باشند که متأسفانه پیشینه آن بسیار محدود و نادر بود. بنابراین از ترکیب پژوهش‌هایی استفاده شد که دارای

Audrin, C & Audrin, B. (2022). Key factors in digital literacy in learning and education: a systematic literature review using text mining. *Education and Information Technologies*, 27(6), 7395-7419. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10832-5>

Avery Dennison, (2017). Digital Emotional Intelligence. www.borndigital.info.

Balakrishnan, S. Janet, J & Rani, S. S. (2019). Symbiotic transformational technology on the rise: artificial intelligence in emotional

- intelligence. *CSI Communications magazine*, 43, 14-17.
- Bali, M. M. E. I. Kumalasani, M. P & Yunilasari, D. (2022). Artificial Intelligence in Higher Education: Perspicacity Relation between Educators and Students. *Journal of Innovation in Educational and Cultural Research*, 3(2), 146-152. DOI: <https://doi.org/10.46843/jiecr.v3i2.88>
- Bekrizadeh, H. Panahi, M. and Jamalvandi, B. (2023). The role of digital literacy on the technology acceptance in the librarians of Payame Noor University. *Technology and Scholarship in Education*, 3(2), 27-38. doi: 10.30473/t-edu.2023.69772.1112
- Chandra, Y. (2021). Online education during COVID-19: perception of academic stress and emotional intelligence coping strategies among college students. *Asian education and development studies*, 10(2), 229-238. <https://doi.org/10.1108/AEDS-05-2020-0097>
- Chinyere, O. T & Afeez, Y. S. (2022). Influence of emotional intelligence ability level of electrical/electronic technology university students on academic motivation and attitude to study. *The International Journal of Electrical Engineering & Education*, 59(3), 191-231. <https://doi.org/10.1177/0020720919840984>
- Dennison, A. (2017). Digital Emotional Intelligence. www.borndigital.info
- Digital Intelligence (Glossary). <https://www.atinternet.com/en/glossary/digital-intelligence-2/>. Access: 2021 march 24.
- Dixon-Woods, M. Cavers, D. Agarwal, S. Annandale, E. Arthur, A. Harvey, J & Riley, R. (2006). Conducting a critical interpretive synthesis of the literature on access to healthcare by vulnerable groups. *BMC medical research methodology*, 6 (35): 1-13.
- DQInstitute (2018), "Impact and research defining global standards for digital intelligence", available at: www.dqinstitute.org/impact-research/ (accessed 11 06 2018).
- Drigas, A. Papanastasiou, G & Skianis, C. (2023). The School of the Future: The Role of Digital Technologies, Metacognition and Emotional Intelligence. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (Online)*, 18(9), 65. DOI:10.3991/ijet.v18i09.38133
- Estrada, M. Monferrer, D. Rodríguez, A & Moliner, M. Á. (2021). Does emotional intelligence influence academic performance? The role of compassion and engagement in education for sustainable development. *Sustainability*, 13(4), 1721. <https://doi.org/10.3390/su13041721>
- García-Martínez, I. Augusto-Landa, J. M. León, S. P & Quijano-López, R. (2023). Pathways between self-concept and academic stress: The role of emotional intelligence and personality among university students. *Journal of Further and Higher Education*, 47(2), 182-196. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2022.2102413>
- Gardner, H. (1983). Frames of mind: The theory of multiple intelligences. New York: Basic Books.
- Garner, P. W. (2010). Emotional competence and its influences on teaching and learning. *Educational Psychology Review*, 22, 297-321. DOI <https://doi.org/10.1007/s10648-010-9129-4>
- Gheshlaghi, A. P. G & Salehian, M. H. (2023). The relationship between cognitive, emotional and social intelligence with the academic performance of physical education students. *Journal of Population Therapeutics and Clinical Pharmacology*, 30(12), 1-8. DOI <https://doi.org/10.47750/jptcp.2023.30.12.001>

- Gkintoni, E. Halkiopoulos, C & Dimakos, I. (2023). Emotional Intelligence as Indicator for Effective Academic Achievement within the School Setting: *A Comprehensive Conceptual Analysis*.
<https://doi.org/10.20944/preprints202310.2029.v1>
- Goleman, D. (2021). *Leadership: The power of emotional intelligence*. More Than Sound LLC.
- good citizens or counterproductive? A meta-analysis of emotional intelligence and its relationships with organizational citizenship behavior and counterproductive work behavior. *Pers. Individ. Dif.* 116, 144–156. doi: 10.1016/j.paid.2017. 04.015
- Guillén, M. E. Tirado, D. M & Sánchez, A. R. (2022). The impact of COVID-19 on university students and competences in education for sustainable development: Emotional intelligence, resilience and engagement. *Journal of Cleaner Production*, 380, 135057. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.135057>
- Gunasekara, A. Turner, K. Fung, C. Y & Stough, C. (2022). Impact of lecturers' emotional intelligence on students' learning and engagement in remote learning spaces: A cross-cultural study. *Australasian Journal of Educational Technology*, 38(4), 112-126. DOI: <https://doi.org/10.14742/ajet.7848>
- Habeb Al-Obaydi, L. Pikhart, M & Derakhshan, A. (2022). A qualitative exploration of emotional intelligence in English as foreign language learning and teaching: Evidence from Iraq and the Czech Republic. *Applied Research on English Language*, 11(2), 93-124. [10.22108/ARE.2022.132551.1850](https://doi.org/10.22108/ARE.2022.132551.1850)
- Halimi, F. AlShammari, I & Navarro, C. (2021). Emotional intelligence and academic achievement in higher education. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 13(2), 485-503. <https://doi.org/10.1108/JARHE-11-2019-0286>
- Halimi, F. AlShammari, I & Navarro, C. (2021). Emotional intelligence and academic achievement in higher education. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 13(2), 485-503. <https://doi.org/10.1108/JARHE-11-2019-0286>
- Han, Y. Sun, H. Liu, X & Liu, M. (2023). Study on the Impact Factors of Digital Intelligence Empowerment on Organizational Quality Change in Smart Manufacturing Enterprises. *Industrial Engineering and Innovation Management*, 6(3), 36-42. DOI: [10.23977/ieim.2023.060306](https://doi.org/10.23977/ieim.2023.060306)
- Iqbal, J. Qureshi, N. Ashraf, M. A. Rasool, S. F & Asghar, M. Z. (2021). The effect of emotional intelligence and academic social networking sites on academic performance during the COVID-19 pandemic. *Psychology Research and Behavior Management*, 905-920. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S316664>
- Jalmasco, K. B. (2022). The Relationships between Emotional Intelligence, Resilience, and Academic Performance during the COVID-19 Pandemic (*Doctoral dissertation, Tyndale University*). <https://digitalcollections.tyndale.ca/handle/20.500.12730/1498>
- Jan, S. U. Anwar, M. A & Warraich, N. F. (2020). The relationship between emotional intelligence, library anxiety, and academic achievement among the university students. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(1), 237-248. <https://doi.org/10.1177/0961000618790629>
- Kallou, S. Kikilia, A. Kalogiannakis, M & Zacharis, N. Z. (2023). Emotional intelligence development: the implementation of transformative learning through digital technologies in tourism-a study protocol. *International Journal of Technology Enhanced Learning*, 15(2), 180-194. <https://doi.org/10.1504/IJTEL.2023.130112>
- Kallou, S. Kikilia, A. Kalogiannakis, M. (2022). Emotional Intelligence Development

in Tourism Education and Training Through Digital Technologies. In: Guralnick, D. Auer, M.E. Poce, A. (eds) Innovations in Learning and Technology for the Workplace and Higher Education. TLIC 2021. *Lecture Notes in Networks and Systems*, vol 349. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-90677-1_15

Kaur, S & Kumar, A. (2022). An explorative study of emotional intelligence in education industry: Schutte's self emotional intelligence test on management students and technology acceptance during COVID-19 pandemic. *International Management Review*, 18, 5-91.

Kotha, M. Pradhan, S & Cetindamar, D. (2023). Relevance of Engineering Management courses to managerial skills in the industry. *IEEE Transactions on Engineering Management*. DOI: [10.1109/TEM.2023.3269069](https://doi.org/10.1109/TEM.2023.3269069)

Maamari, B. E & Salloum, Y. N. (2023). The effect of high emotionally intelligent teachers on their teaching effectiveness at universities: the moderating effect of personality traits. *International Journal of Educational Management*, 37(3), 575-590. <https://doi.org/10.1108/IJEM-12-2020-0565>

MacCann, C. Jiang, Y. Brown, L. E. Double, K. S. Bucich, M & Minbashian, A. (2020). Emotional intelligence predicts academic performance: A meta-analysis. *Psychological bulletin*, 146(2), 150. DOI: [10.1037/bul0000219](https://doi.org/10.1037/bul0000219)

Martínez-Martínez, A. M. López-Liria, R. Aguilar-Parra, J. M. Trigueros, R. Morales-Gázquez, M. J & Rocamora-Pérez, P. (2020). Relationship between emotional intelligence, cybervictimization, and academic performance in secondary school students. *International journal of environmental research and public health*, 17(21), 7717. <https://doi.org/10.3390/ijerph17217717>

Melweth, H. M. A. Al Mdawi, A. M. M. Alkahtani, A. S & Badawy, W. B. M. (2023).

The Role of Artificial Intelligence Technologies in Enhancing Education and Fostering Emotional Intelligence for Academic Success. *Migration Letters*, 20(S9), 863-874. DOI: <https://doi.org/10.59670/ml.v20iS9.4868>

Meng, J. (2023, June). Research on the algorithmic financial business operation of financial intelligence. In International Conference on Mathematics, Modeling, and Computer Science (MMCS2022) (Vol. 12625, pp. 30-36). SPIE. <https://doi.org/10.1117/12.2670495>

Miao, C. Humphrey, R. H & Qian, S. (2017). Are the emotionally intelligent good citizens or counterproductive? A meta-analysis of emotional intelligence and its relationships with organizational citizenship behavior and counterproductive work behavior. *Personality and Individual Differences*, 116, 144-156. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.04.015>

Molero Jurado, M. D. M. Simón Márquez, M. D. M. Martos Martínez, Á. Barragán Martín, A. B. Pérez-Fuentes, M. D. C & Gázquez Linares, J. J. (2022). Qualitative Analysis of Use of ICTs and Necessary Personal Competencies (Self-Efficacy, Creativity and Emotional Intelligence) of Future Teachers: Implications for Education. *Sustainability*, 14(19), 12257. <https://doi.org/10.3390/su141912257>

Nguyen, V. T. T. Chen, H. L & Nguyen, V. T. K. (2025). Integrating Social-Emotional Learning into Gamified Flipped Classrooms: Impacts on Emotion Regulation, Achievement and Communication Tendency. *Journal of Computer Assisted Learning*, 41(1), e13109. <https://doi.org/10.1111/jcal.13109>

Noor, N. A. M. Kareem, P & Khalid, N. (2023). The Relationship Between Emotional Intelligence on Students' Productivity in Selected Malaysia Higher Education Institutions in The Post-Covid-19 Pandemic. *Asia Pacific Journal of Business, Humanities and Education*, 8(1), 43-58.

- noorani, K. , roshani, S. and moradi, M. R. (2025). Explanatory model of academic emotions of students of e-learning courses (during the corona era) Case study: students of Payam Noor University of Khuzestan province. *Technology and Scholarship in Education*, [], -. doi: 10.30473/t-edu.2025.72360.1198
- Oluwatofunmi, A. D & Amietsenwu, B. V. (2019). Relationship between digital emotional intelligence and performance of real estate digital marketing in Nigeria. *International Journal of Psychology and Cognitive Science*, 5(2), 70-78.
- Owan, F. (2022). Emotional Intelligence and Students' Academic Achievement in Chemistry in Senior Secondary Schools. Available at SSRN 4066519. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4066519>
- Papoutsis, C. Drigas, A & Skianis, C. (2021). Virtual and augmented reality for developing emotional intelligence skills. *Int. J. Recent Contrib. Eng. Sci. IT (IJES)*, 9(3), 35-53. DOI:10.3991/ijes.v 9i3.23939
- Park, Y & Gentile, D. (2019). DQ global standards report 2019: Common framework for digital literacy, skills and readiness. *DQ Institute*.
- Park, Y. (2018). Boost children's digital intelligence to protect against online threats. *Nature*, 555(7698).
- Park, Y. (2019). Common Framework for Digital Literacy, Skills and Readiness. *DQ Global Standards report*, 61.
- Paterson, B. L & Canam, C. (2001). Meta-study of qualitative health research: A practical guide to meta-analysis and meta-synthesis., Los Angeles, U.S.A: *Sage Publications*.
- Powell, P. A & Roberts, J. (2017). Situational determinants of cognitive, affective, and compassionate empathy in naturalistic digital interactions. *Computers in Human Behavior*, 68, 137-48. doi: 10.1016/j.chb.2016.11.024.
- Pranata, O. D. Sastria, E. Ferry, D. & Zebua, D. R. Y. (2023, November). Analysis of Students' Emotional Intelligence and Their Relationship with Academic Achievement in Science. *In International Conference on Social Science and Education (ICoESSE 2023)* (pp. 395-410). Atlantis Press. DOI: 10.2991/978-2-38476-142-5_38
- Redondo-Rodríguez, C. Becerra-Mejías, J. A. Gil-Fernández, G & Rodríguez-Velasco, F. J. (2023). Influence of gamification and cooperative work in peer, mixed and interdisciplinary teams on emotional intelligence, learning strategies and life goals that motivate university students to study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(1), 547. <https://doi.org/10.3390/ijerph20010547>
- Reyna, J. (2011). Digital teaching and learning ecosystem (DTLE): A theoretical approach for online learning environments. Changing demands, changing directions. *Proceedings ascilite Hobart*, 1083-1088.
- Rogulska, O. Rudnitska, K. Mahdiuk, O. Drozdova, V. Lysak, H & Korol, S. (2023). The Today's Linguistic Paradigm: The Problem of Investigating Emotional Intelligence in the Learning of a Foreign Language. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 15(4), 458-473. <https://doi.org/10.18662/rrem/15.4/804>
- Roopleam, T. (2018), "Development of digital intelligence quotient program for elementary school students", *Journal of Human and Social Sciences Mahasarkham University*, Vol. 37 No. 6, pp. 42-53.
- Salovey, P & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, cognition and personality*, 9(3), 185-211. <https://doi.org/10.2190/DUGG-P24E-52WK-6CDG>
- Sánchez-Álvarez, N. Berrios Martos, M. P & Extremera, N. (2020). A meta-analysis of the relationship between emotional intelligence

- and academic performance in secondary education: A multi-stream comparison. *Frontiers in psychology*, 11, 1517. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01517>
- Sarnok, K. Wannapiroon, P & Nilsook, P. (2019). Digital learning ecosystem by using digital storytelling for teacher profession students. *International Journal of Information and Education Technology*, 9(1), 21-26.
- Sarnok, K. Wannapiroon, P & Nilsook, P. (2021, July). Digital emotional intelligence (DEI) and learning achievement through digital storytelling in digital learning ecosystem for student teachers. *In Proceedings of the 5th International Conference on Education and Multimedia Technology* (pp. 30-37). <https://doi.org/10.1145/3481056.3481099>
- Shafait, Z. Khan, M. A. Bilan, Y & Oláh, J. (2021). Modeling the mediating roles of self-directed learning and knowledge management processes between emotional intelligence and learning outcomes in higher education. *PloS one*, 16(7), e0255177. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0255177>
- Shafait, Z. Khan, M. A. Sahibzada, U. F. Dacko-Pikiewicz, Z & Popp, J. (2021). An assessment of students' emotional intelligence, learning outcomes, and academic efficacy: A correlational study in higher education. *Plos one*, 16(8), e0255428. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0255428>
- Shafait, Z. Yuming, Z. Meyer, N & Sroka, W. (2021). Emotional intelligence, knowledge management processes and creative performance: modelling the mediating role of self-directed learning in higher education. *Sustainability*, 13(5), 2933. <https://doi.org/10.3390/su13052933>
- Singh, S & Ryhal, P. C. (2023). The influence of teachers' emotional intelligence on academic performance with mediating effect of job satisfaction. *Journal of Education*, 203(3), 499-507. <https://doi.org/10.1177/00220574211032314>
- Smith, W. Wadley, G. Webber, S. Tag, B. Kostakos, V. Koval, P & Gross, J. J. (2022, April). Digital emotion regulation in everyday life. *In Proceedings of the 2022 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1-15). <https://doi.org/10.1145/3491102.3517573>
- Szczygiel, D. D and Mikolajczak, M. (2018). Emotional intelligence buffers the effects of negative emotions on job burnout in nursing. *Front. Psychol.* 9, 2649. doi: 10.3389/fpsyg.2018.02649 <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02649>
- Tanjung, R. Mulyati, S. Saputra, E. K. Manalu, F. M & Hisyam, M. (2022). Effect of online learning, emotional intelligence, intellectual intelligence and social intelligence on student performance in batam city in time of covid-19. *International Journal of Social Science*, 2(2), 1545-1548. <https://doi.org/10.53625/ijss.v2i2.3095>
- Thomas, J & Harden, A. (2008). Methods for the thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC medical research methodology*, 8 (1): 45.
- Trad, M. Alayoubi, M.O. Abdul Khalek, R and Khaddage-Soboh, N. (2022), "Assessing the influence of emotional intelligence on teachers' performance in Lebanese private education institutions", *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, Vol. 12 No. 3, pp. 556-573. <https://doi.org/10.1108/HESWBL-12-2020-0268>
- Väljataga, T. Poom-Valickis, K. Rumma, K & Aus, K. (2020). Transforming higher education learning ecosystem: Teachers' perspective. *Interaction Design and Architecture (s) Journal*, 46(46), 47-69.
- Wadley, G. Smith, W. Koval, P and Gross, J. J. (2020). Digital emotion regulation. *Curr. Dir. Psychol. Sci.* 29, 412-418. doi: 10.1177/0963721420920592

Wannapiroon, P and Wattananaiya, N. (2018), "Digital intelligence", *Journal of Technical Education Development King Monkut's University of Technology North Bangkok*, Vol. 29 No. No. 102, pp. 12-20.

Wayo, W. Charoennukul, A. Kankaynat, C & Konyai, J. (2020). Online Learning Under the COVID-19 Epidemic: Concepts and applications of teaching and learning management. *Regional health promotion center*, 9, 285-298.

Wolters, C. A & Brady, A. C. (2021). College students' time management: A self-regulated learning perspective. *Educational Psychology Review*, 33(4), 1319-1351. <https://doi.org/10.1007/s10648-020-09519-z>

www.borndigital.info.

Yasmeen, R. Shah, A. A. Naseer, S & Syeda, Z. F. (2023). Teacher-class relationship and emotional intelligence in the academic output and generic competence of higher education students. *Plos one*, 18(10), e0292120. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0292120>

Yuhyun, P. (2017), "8 Digital life skill all children need – and a plan for teaching them", available at: www.weforum.org/agenda/2016/06/8-digital-skills-we-must-teach-our-children/ (accessed 1 10 2018).

Zhang, M. (2023). College Students' Social and Emotional Competence under the Background of Digital Intelligence: Deficiency Representation and Improvement Path. *Applied & Educational Psychology*, 4(9), 125-131. DOI: 10.23977/appep.2023.040920

Zhang, Y & Farooq, Q. (2021). Accounting reform of higher education: A social and managerial analysis in the era of digital intelligence. *Frontiers in Management and Business*, 2(1), 95-100. DOI [10.25082/FMB.2021.01.004](https://doi.org/10.25082/FMB.2021.01.004)

Zhoc, K. C. King, R. B. Chung, T. S & Chen, J. (2020). Emotionally intelligent students are

more engaged and successful: examining the role of emotional intelligence in higher education. *European Journal of Psychology of Education*, 35, 839-863. <https://doi.org/10.1007/s10212-019-00458-0>